

▶ JÚL 2014

▶ **Jokowi novým prezidentom Indonézie**

▶ **Reinterpretácia japonskej ústavy**

▶ **Nová BRICS banka ako výzva západnému svetovému poriadku**

▶ **Spojené štáty a Čína - strategický dialóg a strategická rivalita**

▶ **"The People's Song" - Honkonský Les Misérables**

▶ **Politický odmäk medzi Tokiom a Pchjongjangom?**

▶ **Nová (dočasná) thajská ústava**

▶ **Xi na cestách**

▶ **Flash News**

▶ **Čo pozeráme**

Rozhovor Lowy Institute s bývalým austrálskym premiérom Malcolmom Fraserom

ÁZIJSKÝ NEWSLETTER

Jokowi novým prezidentom Indonézie

Indonézia 9. júla prišla k volebným urnám pri tretích prezidentských voľbách od konca Suhartovej diktatúry v roku 1998. Volebnými súpermi o post odchádzajúceho prezidenta Susilo Bambang Yudhoyona boli Joko „Jokowi“ Widodo a Prabowo Subianto.

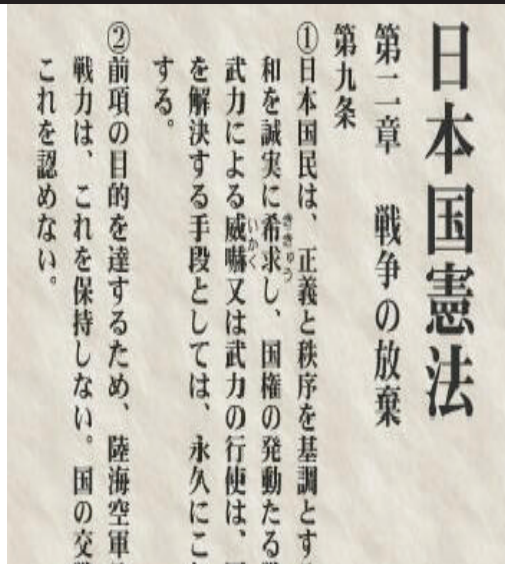
Dvaja kandidáti predstavovali radikálne odlišné vízie budúcnosti Indonézie. Jokowi, ktorého vynieslo na politické výslnie jeho pôsobenie vo funkcii guvernéra Jakarty, je vnímaný ako predstaviteľ novej, post-suhartovskej politickej generácie a má image „človeka z ľudu“. Subianto je naopak zústupca starej gardy. Za Suharta, ktorého dcéra je jeho exmanželka, bol Subianto šéfom špeciálnych jednotiek Kopassus a bol priamo zapojený do únosov prodemokratických aktivistov v roku 1998. Subianto bol neskôr zbavený svojho postu v armáde, no ďalším súdnym obvineniami nečelil. Počas kampane sa Subianto odkazoval na potrebu pevnej ruky, čo v mnohých vzbudzovalo reminiscencie na Suhartovu vládu.

Napriek tomu, že ešte niekoľko mesiacov pred voľbami bol Jokowi považovaný za jednoznačného favorita volieb, konfrontačná kampaň jeho náskok pred Subiantom značne skresala. Samotný volebný deň sa neobišiel bez problémov, keď sa obaja kandidáti vyhlásili za víťaza hlasovania. Oficiálne výsledky volieb boli následne vyhlásené až 22. júla a potvrdili Jokowiho víťazstvo o osem miliónov hlasov. Subianto sa rozhodol výsledky napadnúť na Ústavnom súde, kde 25. júla podal sťažnosť kvôli údajnému volebnému podvodu. Súd by mal rozhodnúť 21. augusta, no analytici nedávajú Subiantovej sťažnosti veľké šance. Jokowi mu už k víťazstvu gratulovali svetoví lídri a v októbri s najväčšou pravdepodobnosťou nastúpi do úradu. Nového prezidenta čakajú neľahké výzvy v domácej i medzinárodnej politike. Otázkou ostáva, do akej miery sa tzv. „Jokowi efekt“ a veľké očakávania podaria novému prezidentovi pretaviť aj do úspešného úradovania.

Reinterpretácia japonskej ústavy

Kabinet premiéra Shinzo Abeho 1. júla schválil návrh zmeny vládneho výkladu ústavy. Reinterpretácia so sebou prináša koniec zákazu uplatnenia práva Japonska na kolektívnu sebaobranu. Tento krok tak rozšíril možnosti pôsobenia japonských ozbrojených zložiek - Self-Defense Forces (SDF) - aj o obranu spojencov. Vzhľadom na napätú situáciu v regióne muselo rozhodnutie Tokia zákonite vyvolať odozvu u jeho susedov. Peking a Soul vo svojich reakciách privolávajú paralely s japonským militaristickým režimom obdobia druhej svetovej vojny. Communis opinio doctorum prednášané na japonských právnych fakultách doteraz bolo, že Japonsko si právo na kolektívnu sebaobranu, ktoré mu neodňateľne patrí v duchu medzinárodného práva, zachovalo. Dikcia deviateho článku ústavy mu však zároveň v jeho uplatnení bráni. Kolektívna sebaobrana by totiž nutne prekročila hranicu doktríny senshuboei (minimálnej sily) nevyhnutnej pre výhradne „obranú obranu“. Paradoxne najväčšou prekážkou Abeho novej vízie Japonska ako štátu aktívne zapájajúceho sa do štruktúry regionálnej a svetovej bezpečnosti nie je odpor Kórey, ani Číny. Ako najväčší problém sa javí vlastná recepcia odklonu od spoločensky hlboko zakoreneného „pacifizmu“. Treba však podotknúť, že úloha SDF sa zásadne nemení. Možnosti jej angažovania v konfliktoch mimo hraníc Japonska zostávajú naďalej podmienené viacerými relevantnými kritériami.

► Japonský premiér Shinzo Abe v júli navštívil Austráliu. So svojim náprotivkom Tonym Abbottom sa podpísal pod dohodu o voľnom obchode a dohodu o transfere obranných zariadení a technológií medzi krajinami. Počas návštevy sa tiež premiér Abe, ako historicky prvý premiér Japonska, prihovril parlamentu v Canberre. V prejave vyslovil úprimnú sústrasť mnohým dušiam, ktoré prišli o život počas 2. svetovej vojny.

► Piatich mjanmarských novinárov odsúdili na 10 rokov väzenia za „vyzradenie utajovaných štátnych informácií“ po reportáži o údajnej továrni na výrobu chemických zbraní v meste Pauk v strednej časti krajiny. Proces so žurnalistami sa začal vo februári, mesiac po vydaní reportáže. Vláda obvinenie z produkcie chemických zbraní odmieta.

► Austrália urobila výnimku v prípade 157 tamilských utečencov a umožnila im vstup na pevninu. Ich loď, plaviacu sa pod indickou vlajkou z Puducherry, zadržala pobrežná stráž skôr, ako sa jej podarilo dostať do pobrežných vôd. Vláda požiadala Indiu o asistenciu pri určení totožnosti utečencov. Ministerstvo pre imigráciu aj naďalej trvá na tom, že nikomu na palube nebude v krajine umožnené zostať.

► Peking 15. júla oznámil, že ropná plošina Haiyang Shiyou 981 skončila svoje aktivity a bude stiahnutá z blízkosti Paracelských ostrovov späť k ostrovu Hainan. Umiestnenie plošiny v sporných vodách nárokových i Vietnamom vyvolalo najzávažnejšiu krízu v bilaterálnych vzťahoch za posledné dekády. Dôvod, prečo Čína stiahla plošinu o mesiac skôr, ako avizovala, je nejasný.

► Takmer presne po roku od parlamentných volieb v Kambodži sa podarilo vládnej strane CPP premiéra Hun Sena a opozičnej CNRP Sama Rainyho dosiahnuť dohodu, na základe ktorej zasadnú opoziční poslanci do parlamentných lavíc. CNRP bojkotovala parlament, keďže neuznávala výsledky minuloročných volieb. Na základe dohody má byť tiež reformovaná Ústredná volebná komisia a prepustení zadržaní opoziční predáci.

Nová BRICS banka ako výzva západnému svetovému poriadku

Summit skupiny BRICS v brazílskej Fortaleze priniesol 15. júla dlho očakávané založenie Novej rozvojovej banky. Rozvojová banka BRICS, organizácie združujúcej Brazíliu, Rusko, Indiu, Čínu a Juhoafrickú republiku, disponuje počiatočným kapitálom vo výške 50 miliárd amerických dolárov a 100 miliardovým rezervným fondom. Založenie banky je dôležitým míľnikom vo vývoji BRICS. Za vytvorením banky stojí najmä snaha krajín BRICS vytvoriť určitý paralelný systém voči svetovej finančnej architektúre ovládanej Spojenými štátmi a Západom celkovo. Napriek rastúcej ekonomickej sile totiž krajiny BRICS nedisponujú zodpovedajúcou váhou podľa ich pomeru na svetovom HDP vo Svetovej banke a Medzinárodnom menovom fonde. Príčinou je absencia reformy rozdelenia hlasovacích práv. V alternatíve BRICS banky by tiež rozvojové štáty mohli nájsť možnosť ako sa vyhnúť kondicionalite MMF a Svetovej banky.

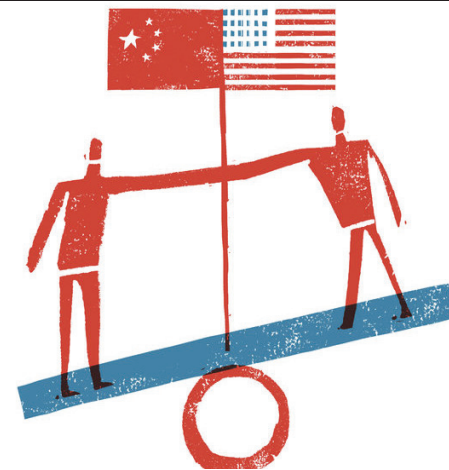
Sídlo banky bude v Šanghaji a prvý riaditeľ/ka bude z Indie. Napriek významu založenia banky zatiaľ pravdepodobne nebude predstavovať skutočného rivala zavedeným finančným inštitúciám. V pozadí možno očakávať i rozdielne názory medzi jednotlivými krajinami, a to najmä vzhľadom na štrukturálnu dominanciu Číny a jej ekonomickej sily.

Spojené štáty a Čína - strategický dialóg a strategická rivalita

Peking 9.-10. júla hostil v poradí šiesty Strategický a ekonomický dialóg medzi Spojenými štátmi a Čínou. Rokovania dvoch veľmocí ako vždy na seba viazali veľa pozornosti, o to viac v kontexte čoraz viditeľnejších sporov v otázke vízie usporiadania ázijského regionálneho poriadku. V ekonomickej sfére sa obe strany zaviazali vyriešiť hlavné body vyjednávanej bilaterálnej dohody o investíciách do konca tohto roka. Medzi politicky citlivé body ako zvyčajne patrili čínske teritoriálne spory, či otázka kyberšpionáže. Dve strany sa zaviazali naďalej pokračovať v rozvíjaní vzťahov medzi armádami oboch krajín a v boji proti terorizmu. Posilnená má byť i kooperácia v boji proti klimatickým zmenám, kde v poslednej dobe Washington a Peking tvoria zaujímavý tandem.

V čase konania dialógu prebiehalo i námorné cvičenie RIMPAC s premiérovou účasťou Číny. Napriek tomu, že sa cvičenia sama zúčastnila, vyslala Čína do blízkosti miesta jeho konania špionážnu loď. I to ilustruje neistotu a rivalitu, ktorá kypí pod pokrývkou kooperácie dvoch veľmocí.

“The People’s Song” - Honkonskí Les Misérables

Po mesiacoch tlaku verejnosti šéf exekutívy Hongkongu Leung Chun-ying formálne požiadal vládu v Pekingu, aby sa venovala reforme volebného systému mesta „dvoch systémov, jedného štátu“. Pretrvávajú totiž obavy, že verejnosť bude v nadchádzajúcich voľbách v roku 2017 z výberu Leungovho nástupcu vynechaná. Žiadosť lídra bývalej kolónie Veľkej Británie prišla uprostred politicky horúceho leta. Ešte 1. júla vyše 100 tisíc protestujúcich pochodovalo ulicami s heslami „za plnú demokraciu“ na perách a len mesiac pred tým takmer 800 tisíc voličov prišlo k urnám odovzdať svoje hlasy v neoficiálnom referende o demokracii, ktoré úrady naďalej považujú za nelegálne. Hongkong sa ocitol uprostred silnejšej politickej diskusie o jeho budúcnosti, kedy sa v tejto citlivej téme napäto čaká najmä na postoj centrálnej vlády. Pekinskí úradníci naliehajú, že kandidáti môžu byť nominovaní iba výborom, no aktivisti a právnická odborná obec volá, že verejnosť musí mať možnosť do voľby nominovať svojho kandidáta. So svojimi obavami sa dokonca ozvala aj Veľká Británia, ďalšie kroky Číny preto budú kľúčové a sledované.

.....

► Stály rozhodcovský súd v Haagu rozhodol v prospech Bangladéšu v spore s Indiou o námornú hranicu v Bengálskom zálive. Bangladéš aj India privítali rozhodnutie tribunálu, ktoré ukončilo dlhotrvajúci spor medzi juhoázijskými susedmi.

► Čínou otriasa ďalší potravinový škandál. Spoločnosť Shanghai Hushi Food. Co. - dcérska spoločnosť americkej firmy - mala úmyselne predávať mäso po záruke a dodávať ho reťazcom rýchleho občerstvenia, medzi ktorými je KFC, McDonald's, či Pizza Hut. Niekoľko zamestnancov spoločnosti už bolo zadržaných.

► Filipínsky prezident Benigno Aquino môže čeliť snahe o odvolanie z funkcie. Dôvodom sú obvinenia z korupcie pri rozdeľovaní financií poslancom na podporu projektov nezahrnutých v rozpočte. I keď o ilegalite počínania Aquinovej administratívy už rozhodol i Najvyšší súd, vďaka rozloženiu síl v parlamente je pravdepodobnosť odvolania prezidenta minimálna.

► Čoraz viac čínskych miest ruší alebo obmedzuje reštrikcie na nákup nehnuteľností. Tie boli pôvodne zavedené v snahe potlačiť špekulácie. Trh s nehnuteľnosťami, ktorý v posledných rokoch astronomicky rástol, zažíva tento rok badateľné oslabenie. Objavujú sa tak názory, že môže prasknúť realitná bublina, čoho sa ekonómovia už dlhodobo obávali.

► Xi Jinping vo svojej protikorupčnej kampani prisľúbil trestať “muchy aj tigrov”. Čínske úrady 29. júla oznámili vznesenie formálnych obvinení proti zatiaľ najväčšiemu tigrovi, bývalému členovi Stáleho výboru Politbyra Zhou Yongkangovi. Zhou zmizol z verejného života už na konci minulého roka a bol pravdepodobne držaný v domácom väzení.

Dostupné tu: <https://www.youtube.com/watch?v=ga21QoahOyU>

Po vydaní svojej knihy *Dangerous Allies* rozvíril bývalý austrálsky premiér Malcolm Fraser (1975-1983) búrlivú debatu o zahraničnej politike Canberra. Vo svojej knihe Fraser tvrdí, že Spojené štáty sú destabilizujúci aktér v regióne a aliancia s Washingtonom je pre Austráliu bremeno. Fraser sa obáva najmä zatiahnutia do vojny s Čínou a navrhuje nezávislejšiu zahraničnú politiku. V rozhovore Lowy Institute Fraser hovorí o svojej knihe aj o aktuálnych otázkach medzinárodného diania v Ázii-Pacifiku.

Politický odmäk medzi Tokiom a Pchjongjangom?

Začiatkom mesiaca Japonsko oznámilo zmiernenie sankcií uvalených na Kórejskú ľudovodemokratickú republiku potom, čo Pchjongjang súhlasil s obnovením pátrania po japonských občanoch unesených severokórejskými agentmi v rokoch 1970-80. Počet unesených stále žijúcich v krajine sa odhaduje na tucet. Premiérov kabinet uistil svojich spojencov v zámorí, že Japonsko bude aj naďalej presadzovať spoločné opatrenia OSN voči režimu pre jeho nukleárny a raketový program. Očakáva sa, že prielom vo veci ďalšieho osudu unesených Japoncov môže viesť k uvoľňovaniu vzťahov medzi oboma krajinami. Tomu by nasvedčovali aj zatiaľ nepotvrdené domnienky o možnej budúcej návšteve premiéra Abeho v Pchjongjangu. Zmiernenie napätia so Severnou Kóreou by umožnilo Japonsku svoju pozornosť sústrediť len na jedného rivala v regióne, toho najväčšieho, ktorým zostáva Čína. Aj keď Tokio bagatelizuje ekonomický význam odstránenia sankcií, tento krok určite uľahčí prípadný hospodársky, aj diplomatický kontakt s režimom Kim Jong-una.

Nová (dočasná) thajská ústava

Thajsko prijalo dočasnú ústavu, ktorá vojenskej junte zverila vládu nad krajinou a široké právomoci k tomu. Tento krok armádni lídri označili za prvý na ceste k obnove demokracie v krajine. Dočasná ústava formálne umožňuje junte vládnuť až do volieb v októbri budúceho roka. Späť tiež legalizuje opatrenia armády prijaté od prevratu. Puč a prevzatie moci armádou ústava výslovne uznáva právnymi. Vývoj situácie v Thajsku od 22. mája a smerovanie krajiny po ňom sa však len veľmi ťažko dá považovať za demokratický. Ako sa zdá, dočasná ústava ďalej konsoliduje pozíciu junty pri moci a to na úkor zvrhnutej politickej garnitúry. Článok 44 ústavy napríklad dovoľuje jej vodcovi podniknúť akékoľvek kroky potrebné pre udržanie „mieru a poriadku, národnej bezpečnosti a monarchie, ekonomiky krajiny alebo vlády“, neopomínajúc ustanovenie, na základe ktorého môžu byť do zákonodarného zhromaždenia menovaní len nečlenovia žiadnej z doterajších politických strán za posledné roky.

Xi na cestách

Čínsky prezident Xi Jinping mal v júli bohatý cestovný program. Najprv na začiatku mesiaca navštívil Južnú Kóreu. Návšteva čínskeho prezidenta vzbudila veľké ohlasy, najmä kvôli skutočnosti, že ako prvý čínsky prezident zvolil za prvú zástavku na Kórejskom polostrove Soul a nie Pchjongjang. Nasledovala tiež po minuloročnej ceste juhokórejskej prezidentky Park Geun-hye do Peking a potvrdila rastúcu kvalitu spolupráce medzi Čínou a Južnou Kóreou. Krajiny najviac spája spoločný odpor k Abeho administratíve v Japonsku. Dvaja lídri sa dohodli, že budú budúročné okrúhle výročie ukončenia druhej svetovej vojny oslavovať spoločne. Do konca tohto roka by mali byť uzavreté rokovania o bilaterálnej zmluve o voľnom obchode.

Xi v júli taktiež vykonal cestu po latinskej Amerike, kde navštívil Argentínu, Brazíliu, Venezuelu a Kubu. Čína sa stáva v regióne významným ekonomickým hráčom. Xi podpísal viacero dohôd, medzi nimi zmluvu o dodávkach venezuelskej ropy či o výmene menových rezerv s Argentínou.

Inštitút ázijských štúdií (IAS) je nezávislou partnerskou organizáciou Centra pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) v Bratislave. Hlavným cieľom inštitútu je podpora a realizácia výskumu v oblasti ázijských štúdií a šírenie vedomostí o Ázii medzi slovenskou odbornou verejnosťou, spolupráca s organizáciami s podobným zameraním v strednej Európe a budovanie partnerstiev s ázijskými partnermi. Newsletter vyšiel v spolupráci s portálom sekuritaci.cz.

JÚL 2014 ©IAS/CENAA
Tolstého 9, Bratislava, 811 06
E-mail: office@cenaa.org
www.cenaa.org/ias/

Nájdete nás aj na facebooku